

Het Vlaams model "trajectwerking" voor arbeidstoeleiding

In 1998 voerde de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) het trajectbegeleidingsmodel in als algemene methodiek voor de begeleiding van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt. Dit model groeide ondertussen uit tot het Vlaams standaardmodel voor begeleiding van werkzoekenden. Deze bijdrage start met een beschrijving van dit trajectbegeleidingsmodel. De tekst vertrekt vanuit de algemene doelstelling van de VDAB en de basisprincipes van de trajectbegeleiding, waaronder diversiteit. Aangezien diversiteit niet alleen een permanent aandachtspunt is voor alle activiteiten van de VDAB, volgt na de gedetailleerde beschrijving van het trajectbegeleidingsmodel een overzicht van de specifieke trajecten of acties voor kansengroepen. U leest telkens hoe een specifiek traject voor een bepaalde kansengroep afwijkt van het algemene trajectbegeleidingsmodel van de VDAB.

Het VDAB-engagement tegenover iedere werkzoekende

De VDAB garandeert het recht van elke werkzoekende op een begeleiding naar werk op maat. Ongeacht de individuele situatie van de werkzoekende tracht de VDAB alle werkzoekenden op weg te helpen bij hun zoektocht naar werk. De werkzoekende moet wel beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Alle activiteiten van de VDAB voor werkzoekenden staan dan ook in het teken van dit tewerkstellingsperspectief.

Principes van de VDAB-dienstverlening

De hele VDAB-dienstverlening verloopt volgens bepaalde principes. Die vormen de basis van elke samenwerking tussen de werkzoekenden en de VDAB-diensten.

Het belangrijkste principe is dat van **maatwerk**. Bij elke actie die VDAB-medewerkers voorstellen aan de werkzoekende trachten zij op basis van een uitgebreide diagnose na te gaan welke acties het best aansluiten bij de specifieke situatie waarin de werkzoekende zich op dat moment bevindt. Elke begeleiding start met de inschrijving als werkzoekende. Daarna wordt de klant volgens zijn behoefte aan begeleiding opgenomen in een getrap systeem. Werkzoekenden die zelf werk kunnen vinden, worden opgevolgd tijdens hun sollicitatieperiode. Werkzoekenden die extra begeleiding of opleiding nodig hebben om werk te vinden, krijgen een aangepaste en meer uitgebreide begeleiding. Over dit getrap systeem leest u verder meer.

Een tweede principe is het **verhogen van de zelfredzaamheid** van de werkzoekende. Dit laat de VDAB toe zijn acties meer toe te spitsen op werkzoekenden die niet zelfstandig (opnieuw) aan de slag geraken binnen een aanvaardbare termijn.

Een derde principe gaat over de rol van de VDAB-medewerker. Deze neemt bij de ondersteuning van de werkzoekenden op hun weg naar de arbeidsmarkt zo veel mogelijk de rol van **coach** op. De VDAB spreekt de noodzakelijke stappen steeds af in onderling overleg met de werkzoekende. Tijdens en na de uitvoering van de acties probeert de VDAB-medewerker de werkzoekende blijvend te motiveren, eventuele problemen op te lossen en te overleggen over bijstellingen.

Als vierde principe gaat de VDAB steeds uit van één duidelijk aanspreekpunt voor de werkzoekende die nood heeft aan verschillende acties. Elke werkzoekende krijgt daarom in principe **één trajectbegeleider** toegewezen. Die is de ankerfiguur en vertrouwenspersoon voor de werkzoekende doorheen alle stappen in het traject. Deze aanpak verkort de weg van de werkzoekende naar de arbeidsmarkt en bewerkstelligt een zo duurzaam mogelijke tewerkstelling. Om de maximale kwaliteit van de dienstverlening naar de klant toe te garanderen, werkt de VDAB nauw samen met verschillende partners zoals de OCMW's, ATB en lokale organisaties. Die zijn gegroepeerd in de lokale werkwinkels,

Het vijfde principe is dat van een **sluitende aanpak**: elke werkzoekende krijgt een begeleidingsaanbod en elke werkzoekende die op een positieve manier meewerkt kan een eventuele uitsluiting door de RVA voorkomen.

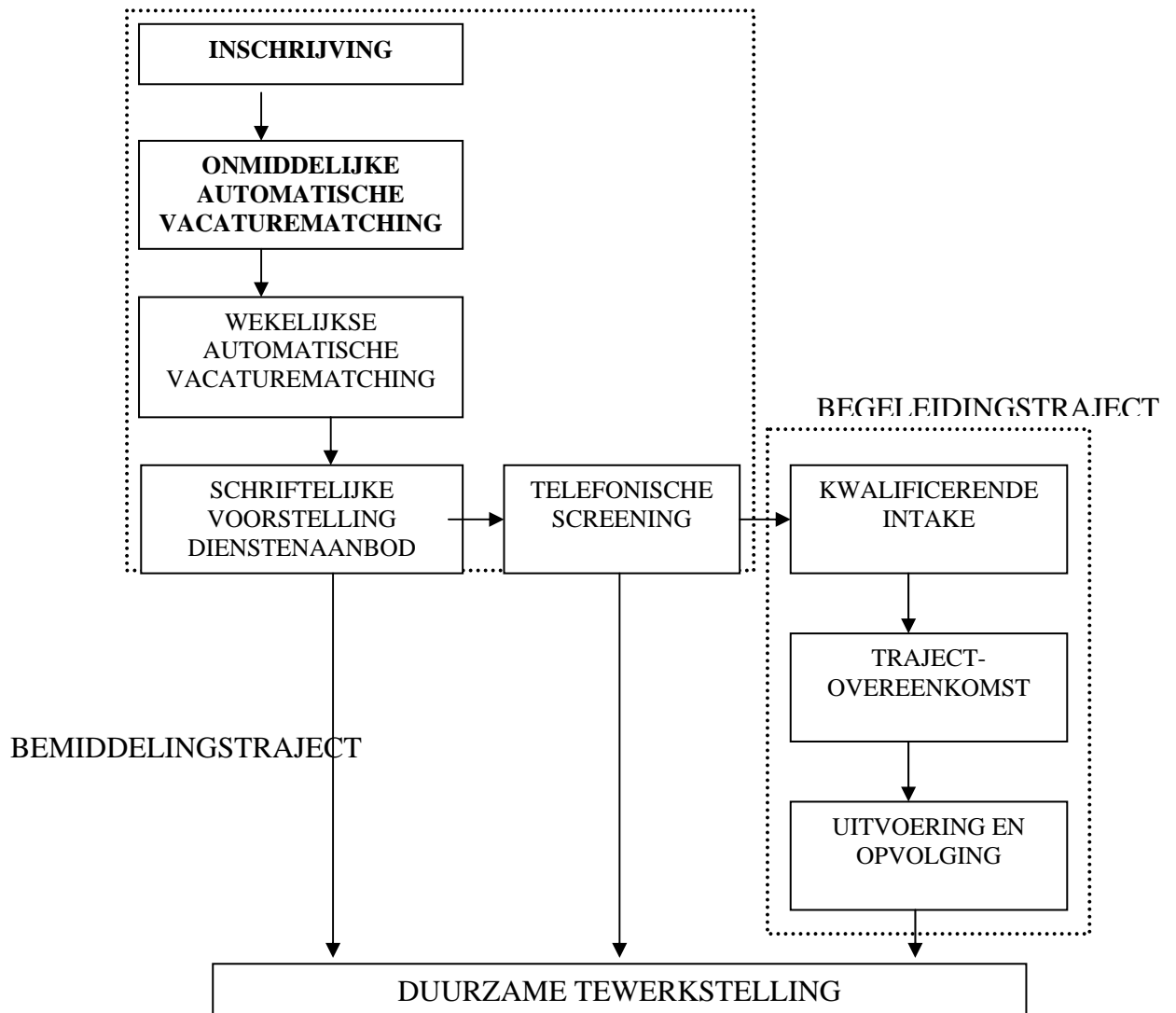
- Belangrijk bij dit alles is het ook het principe van de *vrije toegankelijkheid*. Elke werkzoekende kan terecht bij de VDAB en deze dienstverlening is gratis.
- Tenslotte is er het principe van *diversiteit*. De VDAB wil doorheen al zijn activiteiten kansen creëren voor de kansengroepen op de arbeidsmarkt. Zo bevordert de VDAB hun evenredige participatie op de arbeidsmarkt.

Deze principes krijgen concreet gestalte in alle facetten van de trajectwerking van de VDAB zoals verder beschreven in de tekst.

De trajectovereenkomst: basis voor alle contacten tussen klant en VDAB.

Een traject op maat aanbieden, is één van de grondbeginselen van de VDAB-trajectbegeleiding. Hoewel dat per definitie leidt tot grote verschillen binnen de trajecten die werkzoekenden afleggen in hun zoektocht naar werk, komen in elk traject de verschillende fasen van inschrijving, informatie, opvolging en begeleiding terug. Het aanbieden van een traject op maat vertaalt zich o.a. in het **getrapt model** van de trajectwerking (zie figuur 1). Iedereen krijgt vanaf het moment van de inschrijving een bemiddelingstraject. De werkzoekenden die het wensen of die *een bepaalde werkloosheidsduur* bereiken, krijgen van de VDAB een begeleidingstraject. Daarbij bestaat een onderscheid tussen de *preventieve* werking bij kortdurende werkloosheid en de *curatieve* werking bij langdurende werkloosheid

figuur 1: Het getrappt model van de trajectbegeleiding

De preventieve werking

Inschrijven en onmiddellijke matches

Elke werkzoekende kan zich inschrijven via één van de verschillende dienstverleningskanalen: de VDAB-website, het gratis telefoonnummer van de Servicelijn 0800 30 700 of in de werkwinkel. In de werkwinkel kan een werkzoekende zichzelf inschrijven op een zelfbedieningsPC ofwel zich laten inschrijven door een VDAB-consulent.

Vanaf de inschrijving heeft de werkzoekende met een paswoord toegang tot een aantal zelfbeheerinstrumenten via internet:

- de opleidingengids, een overzicht van alle beroepsgerichte opleidingen in Vlaanderen
- dossiermanager, het elektronische dossier van een werkzoekende
- mijn vdab, gepersonaliseerde internetpagina's voor sollicitanten en bedrijven die op zoek zijn naar geschikte werknemers.

De VDAB stimuleert de werkzoekenden met beperkte computerkennis zoveel mogelijk om de opleiding "Aangename kennismaking met de computer" te volgen.

Het moment van inschrijving is de start van een bemiddelingstraject voor de werkzoekende. Vóór het beëindigen van de inschrijving biedt het systeem de gebruiker een automatische selectie aan van beschikbare en passende vacatures. Dit aanbod is gebaseerd op de gegevens die de werkzoekende zelf inbrengt (of laat inbrengen door de consulent) in zijn dossier. Uit deze lijst selecteert de klant een aantal vacatures. De kwaliteit van deze matching¹ staat of valt uiteraard met de volledigheid en de juistheid van de gegevens uit zowel het werkzoekendendossier als de vacature.

Als er voldoende vacatures beschikbaar zijn, dan neemt de VDAB aan dat de klant voldoende mogelijkheden heeft op de arbeidsmarkt. Tijdelijk volgen dan geen andere acties, tenzij de klant daar uitdrukkelijk om vraagt.

Informeren en automatisch matchen

Tijdens het verdere bemiddelingstraject ontvangt de werkzoekende wekelijks de vacatures die aan zijn of haar profiel beantwoorden per mail of brief. Naast deze automatische matching blijven alle vacatures en opleidingen van de VDAB consulteerbaar via de VDAB-website, de WIS-computers en de zelfbedieningscomputers in de werkwinkels. Ongeacht of de geïnteresseerde is ingeschreven als werkzoekende of niet.

Werkzoekenden die op het moment van (her)inschrijving te weinig vacatures vinden die aan hun profiel beantwoorden, ontvangen automatisch een uitnodiging voor een gesprek. Dat dient om hun dossier te vervolledigen of te verfijnen. Eventueel ook om een begeleidingstraject op te starten.

Enkele weken na hun inschrijving ontvangen de werkzoekenden een brief met een uitgebreide voorstelling van het VDAB-dienstenaanbod.

---

¹ Matchen = *Passen (bij iets anders)*
(Bron: Van Dale)

Het zoeken naar een graad van overeenkomst tussen twee databestanden .

Bijv.: de competenties van een beroep (werkzoekende) met deze van een functie (vacature) (vacaturematching), de lijst van opgegeven competenties met de lijst van vereiste competenties in een beroep

"Hallo, met de VDAB."

Telefonische opvolgen in een eerste fase

De Servicelijn van de VDAB volgt telefonisch de werkzoekenden op die bij de inschrijving wel voldoende vacatures vonden. De servicelijn belt hen op:

- na drie maanden indien ze jonger zijn dan 25 jaar of laaggeschoold
- na zes maanden voor hooggeschoolden boven de 25 jaar.

De Servicelijnmedewerker geeft dan informatie en tips, beantwoordt eventuele vragen, onderzoekt de juistheid van het dossier en gaat na of bijkomende acties op korte termijn noodzakelijk of wenselijk zijn. Tijdens het gesprek kan ook een begeleidingstraject opgestart worden.

Sinds het invoeren van het gratis nummer is de Servicelijn het slachtoffer van haar eigen succes. Het aantal oproepen is tegenover 2003 met 71,5 % gestegen (dit komt neer op een gemiddelde van 1867 oproepen per dag).

Trajectbegeleiding in 3 stappen

De minimumstappen van het traject zijn steeds de diagnose, de trajectbepaling - de kwalificerende intake - en de trajectopvolging gericht op werk. Afhankelijk van het profiel van de werkzoekende vult de VDAB deze begeleiding aan met een sollicitatietraining en –begeleiding, een opleiding in een competentiecentrum, een persoonsgerichte vorming, een opleiding of begeleiding op de werkvloer.

Kwalificeren en een traject overeen komen

Drie maanden na de telefonische screening nodigt de VDAB alle ingeschreven werkzoekenden uit die nog steeds volledig werkloos zijn. Dit verplichte gesprek geldt als de start van een begeleidingstraject.

Tijdens de individuele **kwalificerende intake**² trachten begeleider en werkzoekende een zo volledig mogelijk beeld te vormen van de sterke en de zwakke punten van de werkzoekende.

De randvoorwaarden, die een tewerkstelling in de weg kunnen staan worden in kaart gebracht.

(mobiliteit, kinderopvang en/of zorgtaak, ...)

Het meest gewenste beroep van de werkzoekende is daarbij het uitgangspunt. Bijvoorbeeld als een werkzoekende aan de slag wil gaan als verkoper gaat de trajectbegeleider kijken naar mogelijke

---

² Kwalificerende intake = *Cruciale eerste fase in de trajectwerking. In deze fase stippelt de trajectbegeleider samen met de werkzoekende de kortste weg naar duurzame tewerkstelling uit en bepaalt je samen met de werkzoekende het meest efficiënte traject.*

(Bron : VDAB-screening)

Dit gebeurt op basis van een zo volledig mogelijk beeld over de wensen, mogelijkheden en belemmeringen van de werkzoekende. De Kwalificerende Intake bestaat minstens uit een algemene screening, waar nodig aangevuld met gespecialiseerde screening.

belemmeringen zoals in het weekend werken en of dit aspect haalbaar is voor betrokkene binnen zijn gezinscontext.

Twijfelt de werkzoekende nog aan de beroepskeuze dan kan een cursus in een oriëntatiecentrum soelaas brengen. Deze gespecialiseerde screening werkt rond drie kernvragen 'wie ben ik', 'wat kan ik' en 'wat wil ik'.

De trajectbegeleider kan ook een beroep doen op andere gespecialiseerde screeningsinstrumenten zoals een medisch of psychologisch onderzoek en verschillende profielbepalingstesten. Die peilen naar iemands technische beroepskennis in functie van een gewenste opleiding. Op basis van deze sterkte-zwakte analyse stelt de VDAB een concreet stappenplan op maat op, in overleg met de werkzoekende.

Als er onderweg drempels naar tewerkstelling worden vastgesteld, geeft de VDAB informatie over mogelijke acties. Er volgen afspraken rond acties om deze drempels weg te werken zoals beroepsgerichte opleiding, persoonlijke vorming, sollicitatietraining,...

Om de trajectbegeleider te ondersteunen in deze intakefase werd er voor bepaalde kansengroepen (vermoeden van armoede/laaggeletterdheid) een knipperlichtenlijst ontwikkeld. Dit hulpinstrument helpt de trajectbegeleider in het detecteren van bepaalde problematieken zodat hij/zij zijn trajectbegeleiding na de intake nog meer op maat kan afstemmen. Items waarrond de knipperlichtenlijst armoede inzoemt zijn: inkomen, onderwijs, loopbaan, huisvesting en gezondheid. De knipperlichtenlijst moet niet gezien worden als een vragenlijst, die voorgelegd wordt aan de werkzoekende. Het is een methodisch instrument, een interviewleidraad die in het achterhoofd gehouden wordt bij de bevraging van de werkzoekende.

Als alle aspecten in kaart gebracht zijn wordt er in overleg een jobdoelwit gekozen waaraan een trajectstappen gekoppeld worden.

Deze afspraken liggen vast in een **trajectovereenkomst** die de basis vormt van alle verdere contacten tussen de klant en de VDAB-diensten.

In het belang van de klant en afhankelijk van de beschikbaarheid, kan de trajectbegeleider bepaalde werkzoekenden in onderling overleg doorverwijzen naar zogenaamde derden. Die meer gespecialiseerd zijn in de screening van en de dienstverlening aan klanten met een specifiek profiel zoals arbeidsgehandicapten. (zie verder)

De trajectovereenkomst opvolgen

De VDAB-trajectbegeleiders bewaken als ankerfiguur de uitvoering van de overeenkomst. Zij volgen de werkzoekende op tijdens de verschillende stappen in het trajectplan en ondersteunen het zoeken naar werk. De frequentie en de intensiteit van de begeleiding en opvolging hangt af van de behoeften van elke werkzoekende. Als vertrouwenspersoon kan de trajectbegeleider, in geval van ernstige problemen, het traject in overleg met alle betrokkenen zo nodig bijsturen of heroriënteren.

Deze opvolging loopt ten einde wanneer de werkzoekende passend werk vindt of als blijkt dat hij of zij niet langer beschikbaar is voor de arbeidsmarkt bijvoorbeeld bij het hervatten van studies of een gebrek aan medewerking.

De curatieve werking

Met de realisatie van de nieuwe sluitende aanpak nodigt de VDAB sinds 1 maart 2004 langdurig werkzoekenden uit die niet in trajectbegeleiding waren gedurende de voorbije twee jaar. Zij zijn verplicht om deel te nemen aan een weekcursus in het VDAB-oriëntatiecentrum. Daarop volgt een nieuw intakegesprek als start van een nieuw traject.

Tijdens het oriëntatiecentrum nemen werklozen in kleine groepen deel aan gesprekken onder leiding van een gespecialiseerde consultant en de trajectbegeleider die hen later zal begeleiden.

Het oriëntatiecentrum wil de werkloze na een langere periode van inactiviteit opnieuw activeren. Het VDAB-oriëntatiecentrum geeft informatie, oriënteert de werkloze naar een zelf te kiezen beroep en werkt aan de motivatie van de werkloze om te blijven verder zoeken naar werk. Het verplichtend karakter roept in eerste instantie weerstand op bij sommige uitgenodigde werkzoekenden. We willen de werkzoekenden gedurende deze week vooral positief benaderen. We gaan op zoek naar hun (verborgen) talenten (competenties) die ze al dan niet verworven hebben uit vorige tewerkstellingen, vrijwilligerswerk en/of hobby's. We willen vooral een positief verhaal ten aanzien van activering ondersteunen. Het activeringsdiscours in het kader van het bestrijden van armoede en werkloosheid is erg actueel. Vanuit de focus op de talenten krijgt activering een specifieke invulling. We willen vooral positieve stimulansen geven met respect voor de eigenheid, het levenstraject van elke individuele (kansarme) werkzoekenden. De ervaring leert echter dat het collectief karakter van het oriëntatiecentrum en de heterogene groepssamenstelling positief inwerken op de motivatie.

Als afronding van deze week in het oriëntatiecentrum spreken werkloze en trajectbegeleider tijdens een uitgebreid individueel gesprek samen een trajectplan op maat af. Aansluitend start een intensieve begeleiding naar werk.

Naar aanleiding van de sluitende aanpak deed de VDAB vanaf 1 januari 2006 een beroep op niet-commerciële en commerciële begeleidingsorganisaties voor de begeleiding van langdurig werklozen binnen de curatieve werking. Deze aanbesteding aan externe organisaties werd tendering genoemd. In

totaal zullen 6000 langdurige werkzoekenden, behorend tot de curatieve doelgroep, door externe partners begeleid worden. De laatste werkzoekenden zullen worden toegeleid op 30 juni 2007. Werkzoekenden die nood hebben aan intensieve begeleiding naar duurzame tewerkstelling en/of nood hebben aan competentieversterking, werden getenderd na het opstellen van de trajectbepaling door de VDAB.

Synchroon aan de oproepingsplanning van werklozen door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) besteedde de VDAB in het eerste jaar (2004) prioritair aandacht aan werkzoekenden jonger dan 25 jaar die reeds 15 maanden werkloos waren en niet in een traject zaten. Vervolgens kwamen werklozen tussen de 25 en de 30 jaar die minstens 21 maanden werkloos en niet in traject waren, aan bod. Vanaf juli 2005 wordt de groep uitgebreid met de 30-40 jarigen, die minstens 37 maanden werkloos zijn en niet in traject waren. Door de curatieve werking tracht de VDAB reeds "pro-actief" te handelen en de werkzoekenden voor te bereiden op het activeringsdiscours, zijnde oproepingsplannen, van de RVA.

Specifieke trajecten voor de kansengroepen

Zoals hoger aangehaald is diversiteit één van de basisprincipes van de VDAB-werking. Met het oog op de realisatie van de evenredige participatie op de arbeidsmarkt gaat extra aandacht naar de begeleiding van de verschillende kansengroepen. Via een meer dan evenredige opname van de kansengroepen in de trajectwerking moet hun evenredige participatie op de arbeidsmarkt een realistisch doelwit worden. Naast deze algemene gerichtheid op diversiteit onderneemt de VDAB ook specifieke acties voor elk van de kansengroepen. Elke actie past het algemene trajectbegeleidingsmodel licht aan in functie van de specifieke behoeften van een bepaalde kansengroep. Hieronder volgen een aantal voorbeelden.

Ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting.

Sinds 2003 heeft de VDAB 3 ervaringsdeskundigen in dienst. Op vraag van de trajectbegeleider en/of instructeur zullen de ervaringsdeskundigen bepaalde armoedeproblematieken, die de tewerkstelling in de weg staan verder uitdiepen en bespreekbaar maken.

De ervaringsdeskundige in Gent (1) is gekoppeld aan de werkwinkels. De ervaringsdeskundigen in Antwerpen (2) werken in de competentiecentra. Dit betekent dat zij ingaan op vragen ivm de Competentiecentra, maar ook inspelen op vragen van de trajectwerking vooral deze van de curatieve werking.

Op vraag van de trajectbegeleider en/of instructeur zullen de ervaringsdeskundigen bepaalde armoedeproblematieken, die de tewerkstelling in de weg staan verder uitdiepen en bespreekbaar maken.

- Zij ondersteunen (kans)arme werkzoekenden bij concrete en praktische problemen. Zo vergezellen zij de werkzoekenden naar het OCMW, de RVA, het kinderbijslagfonds, de huisvestingsmaatschappij of gerechtsdeurwaarders indien zij hun probleem niet zelf kunnen oplossen.
- Zij maken (kans)arme werkzoekende wegwijs in de dienstverlening van de VDAB en fungeren als gids binnen het ruime dienstverleningsaanbod. De doelstelling is de drempel te verlagen.
- Helpen (kans)arme werkzoekende bij het zoeken naar de job via de zelfbedieningscomputers of via de consultants.
- Zij verduidelijken de leefwereld van (kans)arme werkzoekenden aan de trajectbegeleider en de instructeur en geven tips om hier mee om te gaan.

Laaggeletterdheid.

Laaggeletterdheid terugdringen is een van de operationele beleidsdoelstellingen in het kader van levenslang leren³. Hierbij zoekt Vlaanderen aansluiting bij de belangrijke beleidslijnen op Europees niveau. (OESO-rapporten, Aanbevelingen Europese Raad Werkgelegenheid, Rapporten Hoge Raad voor de Werkgelegenheid).

De hoge aantallen laaggeletterde werkloze zijn zorgwekkend. Lage geletterdheid staat tewerkstelling in de weg en verklaart mede de hardnekkige en langdurige werkloosheid. Hoe lager de geletterdheid, hoe groter de kans op werkloosheid. Laaggeletterden kunnen via gepaste vorming voldoende basisvaardigheden verwerven, zodat hun kansen op de arbeidsmarkt stijgen. Het probleem dat zich stelt is dat laaggeletterden relatief weinig aan volwassenonderwijs participeren.

Daarom werd voor Vlaanderen in 2003 een operationeel plan laaggeletterdheid op touw gezet. In 2004 ging een ESF-project van start en werd er in het kader van een proefproject een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de VDAB, VOEB⁴ en de Federatie voor Basiseducatie afgesloten. (Mechelen en Turnhout)

De VDAB werkt vanaf 2007 structureel samen met de Centra voor Basiseducatie om laaggeletterdheid van werkzoekenden te remediëren en acties ondernemen. Er werd een samenwerkingsakkoord ondertekend met het VOEB en de federatie van basiseducatie om de samenwerking te optimaliseren.

---

³ Pact van Vilvoorde – Vlaanderen als lerend trefpunt. 2001.

⁴ VOEB= vlaams ondersteuningscentrum voor de basiseducatie vzw

Om trajectbegeleiders te ondersteunen tijdens de diagnose-fase (en laaggeletterde werkzoekenden op te sporen) van een traject werd een knipperlichtenlijst ontwikkeld. (zie hoger)

OCMW-klienten

OCMW-klienten die uitkeringsgerechtigd werkloos zijn, volgen in principe het normale getrapte model. Zoals hoger beschreven, krijgen ze een specifiek aanbod afhankelijk van de duur van hun werkloosheid . Hierrond bestaan concrete overeenkomsten op werkwinkelniveau in het kader van de taak-, doelgroep- en capaciteitsafspraken .

Daarnaast sloot de VDAB eind 2004 een samenwerkingsakkoord af met de Federale Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Organisatie en vertegenwoordigers van de Steden en Gemeenten (VVSG). Daardoor heeft het OCMW sinds 1 januari 2005 de mogelijkheid om in kader van de arbeidsmarktbegeleiding klanten door te verwijzen naar de VDAB of naar door de VDAB erkende partners. Deze doorverwijzing houdt enerzijds in dat de OCMW's hun uitkeringsgerechtigde werkloze klanten vroeger kunnen doorverwijzen naar de VDAB dan voorzien in het getrapte model. Anderzijds kunnen ze klanten die tewerkgesteld worden onder artikel 60 drie maanden voor het einde van de tewerkstelling doorverwijzen.

Deze doorverwijzing kan voor het volledige traject zijn, maar ook voor specifieke acties in het traject zoals sollicitatietraining of beroepsopleiding.

Werkzoekende 50-plussers

Voor werklozen ouder dan 50 jaar loopt vanaf dit jaar een specifieke actie in samenwerking met de vakbonden. In plaats van de telefonische screening in de preventieve werking worden alle vijftig plussers die 3 maanden werkloos zijn, uitgenodigd voor een verplichte informatiesessie specifiek voor hen ontwikkeld. Hier krijgen zij informatie over hun rechten en plichten als werkzoekende, de vrijstellingen waarop ze mogelijk recht hebben, de werkhervattingstoeslag, over de dienstverlening van de VDAB, hoe werk te vinden en de verschillende opleidingen die ze kunnen volgen. Tijdens de informatiesessie biedt de VDAB de werkzoekenden ook de mogelijkheid aan om in een begeleidingstraject te stappen op maat. Hiervoor werden op 25 locaties in Vlaanderen specifieke 50plusclubs opgericht waar oudere werkzoekenden individueel en collectief begeleid worden door specifieke consultants.

Aan de bak: begeleiding van gedetineerden

Sinds 2001 biedt de VDAB in bepaalde Vlaamse gevangenissen het programma 'Aan de bak' aan. Daarbij kan een gedetineerde reeds tijdens de laatste periode van de gevangenisstraf in een begeleidingstraject stappen. Deze begeleiding begint nog vóór het getrapte model opstart. De VDAB brengt met dit programma haar basisdienstverlening binnen in de gevangenis. Op dit ogenblik biedt de

VDAB dit programma aan in de gevangenissen van Wortel, Merksplas, Hoogstraten, Brugge, Leuven Hulp, Leuven Centraal, Gent, Dendermonde en Hasselt.

Samen met de gedetineerde werkt de detentieconsulent van de VDAB via volgende stappen een traject op maat uit:

1. onthaal en informatieverstrekking;
2. inschrijving en intake;
3. indien nodig groepsoriëntatie via een oriëntatiecentrum of een assessmentsessie.
4. sollicitatietraining;
5. persoonsgerichte vorming (training van communicatieve vaardigheden en attitudes);
6. beroepsopleiding;
7. arbeidsbemiddeling; begeleiding bij het zoeken naar werk.

Stappen 1 tot 5 en stap 7 vinden plaats binnen de gevangensmuren. De technische beroepsopleidingen van de VDAB gaan enkel buiten de muren door, in de competentiecentra van de VDAB. Ze staan dus alleen open voor de gedetineerden die reeds via één of andere justitiële maatregel overdag de gevangenis mogen verlaten of na invrijheidstelling de opleiding zullen volgen. Deze afstemming van het VDAB-traject (alsook van de andere hulp en dienstverleningstrajecten) op het penitentiair traject is niet altijd evident omdat de belangen van een veilige strafuitvoering en de risicoinschatting van een invrijheidstelling niet altijd parallel lopen met de belangen van de professionele reïntegratie of een vlotte toeleiding naar de opleidingen in de competentiecentra. Ook is het van cruciaal belang dat de verschillende partners van de Vlaamse Gemeenschap (welzijn, cultuur, onderwijs, tewerkstelling...) goed met elkaar samenwerken binnen de gevangensmuren om hun onderscheiden hulp en dienstverleningstrajecten goed op mekaar afstemmen.

Begeleiding van werkzoekenden met een arbeidshandicap

De doelgroep van personen met een arbeidshandicap bestaat uit drie categorieën:

- de werkzoekenden met een erkenning als persoon met een handicap bij het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een handicap (VFSHPH), die recht hebben op bijstand inzake tewerkstelling
- de werkzoekende ex-BUSO-leerlingen
- werkzoekenden die na attestering door een arts in de databank van de VDAB genoteerd staan met een verminderde arbeidsgeschiktheid (maximaal 66%).

Ook werkzoekenden met een arbeidshandicap volgen zoveel mogelijk het gewone getrapte model. Daarbij krijgen ze afhankelijk van de duur van de werkloosheid of hun specifieke noden een bepaald aanbod van de VDAB. Deze aanpak steunt op de inclusiviteitsgedachte. Een persoon met een

arbeidshandicap moet zo veel mogelijk terecht kunnen bij de reguliere bemiddelings- en opleidingsinstanties. Een trajectbegeleider van de VDAB verwijst enkel door naar gespecialiseerde partners indien de specifieke problematiek en/of situatie van een klant dit vereist. In dat geval kan de werkzoekende terecht bij de ATB-diensten; de gespecialiseerde werkwinkelpartner inzake arbeidsgehandicapten.

De rol van trajectbegeleiders van ATB is vooral gericht op de coördinatie en organisatie van de verschillende stappen in een traject van een klant met een arbeidshandicap. De eigenlijke screening, oriëntering en bemiddeling naar werk gebeurt in hoofdzaak door de verschillende netwerkpartners.

Arbeidszorg in erkende Sociale werkplaatsen

Sociale werkplaatsen kunnen zich laten erkennen om een arbeidszorgproject op te starten, sinds het Besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2001 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 8 december 1998 tot uitvoering van het decreet inzake sociale werkplaatsen. (B.S. 15-02-2002). Hier voeren volwassenen die omwille van persoonsgebonden redenen niet kunnen werken onder een arbeidsovereenkomst, nuttige dagactiviteiten uit onder begeleiding, gebonden door een arbeidszorgovereenkomst. Het werk is aangepast aan hun mogelijkheden qua tempo, uurrooster, inspanning, etc. Personen die deelnemen aan arbeidszorg vallen per definitie buiten het getrapte begeleidingsmodel van de VDAB. Dat is immers gericht op duurzame, betaalde tewerkstelling. Welke persoonsgebonden redenen weerhouden volwassenen ervan om "gewoon" te werken? Concreet bestaan ze uit een cumulatie van medische, psychische, fysieke, gedragsmatige, sociale of mentale beperkingen. Meestal gaat het om blijvende beperkingen, zodat arbeidszorg een eindstadium wordt. Soms gaat het om beperkingen van tijdelijke aard (zoals bij een zware revalidatie). Volwassenen die in arbeidszorg willen instappen, moeten zich vooraf tot een werkwinkel in hun buurt richten. Daar krijgen ze een intake van een lokale werkwinkelpartner, doorgaans een trajectbegeleider van ATB. Deze gespecialiseerde werkwinkelpartner onderzoekt of de kandidaat voldoet aan het hoger geschetste profiel. ATB neemt de kandidaat al dan niet op in de doelgroep voor arbeidszorg. Bij opname in de doelgroep kan de kandidaat arbeidszorg met een attest worden verwezen naar een Sociale werkplaats met een openstaande vacature..

Jobcoaching

Jobcoaching, opgestart eind 2003, wil de participatie op de arbeidsmarkt van drie specifieke groepen verhogen: nl. allochtonen, personen met een handicap en + 50 jarigen. Het project, situeert zich binnen het decreet op de evenredige arbeidsmarktparticipatie en diversiteit van 8 mei 2002. Jobcoaching is een onderdeel van een begeleidingstraject dat plaats vindt op de werkvloer. Het gaat eigenlijk om een vorm van begeleiding op de werkvloer door een bedrijfsexterne coach. De coaching start bij de aanwerving van de werkzoekende en duurt maximum 6 maanden. De jobcoach streeft via overleg naar een optimale inschakeling van de nieuwe werknemer in het bedrijf. Het gaat om een gratis

dienstverlening voor zowel het bedrijf als voor de werknemer. Het is de bedoeling om werkgevers te ondersteunen om succesvol samen te werken met een nieuwe werknemer die behoort tot de kansengroepen. Verschillen tussen mensen worden als positief en uitdagend bekeken in plaats van als problematisch. Hierbij richten de jobcoaches zich louter op de zachte vaardigheden zoals werkattitudes en omgangsvormen. De jobcoaches willen de vertrouwenspersoon en het aanspreekpunt zijn van zowel het bedrijf als de werknemers. Bovendien informeren zij over diverse tewerkstellingsmaatregelen. De VDAB werkt momenteel met een team van 26 jobcoaches -24 interne en 2 externe.